

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím:

Gyárunk múltjából

Forrás:

Örömi építő

1954. 7. 20.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tár

384.35

Hel

Idő:

780/195

Személy:

Helyszám:

Az 1800-as évek

Magyarországon az iparosodás kezdetét jelentették. Addig újszólván nem is lehet számottevő magyar iparról beszélni. Ebben az időben sorra keletkeztek a különféle kis üzemek, műhelyek, amelyek néhány évtized alatt nagyüzemekké, gyárakká fejlődtek. A múlt évszázad első felébe nyúlik vissza üzemünk multja is.

1801. április 1-én Röck (Reck) István nevű községi szításmester Budapesten 300 forintért megvásárolta Pillohoffer Lipót szitakészítő műhelyét. 100 forint foglaló lefizetése után szerszámok nélkül vette át a műhelyt, azzal a feltétellel, hogy 1801 augusztus 30-ig az egész összeget kifizeti. Az új tulajdonos a műhelyt 1802-ben nyitotta meg a Váci utcában, „amelyben különböző szerszámokat, drótfonatokat és rostákat készítet” — tűnik ki a korabeli hirdetésekéből, okmányokból.

1817-ben István fia vette át az üzletet, aki felismerve az iparosodás jelentőségét a szitakészítésnél sokkal jövedelmezőbb mezőgazdasági eszközök, boronák, ekék gyártására rendezte be üzemét. Ahogyan nőtt ezeknek a cikkeknek a kereslete, úgy nőtt, terebélyesedett maga az üzem is.

1857-ben már nem fért meg

a régi helyen, ezért a tulajdonos a Ráday-utcába helyezte át a gyárat „s már gőzgépek, cséplőgépek, könyomdai gyors-sajtók, malomberendezések kerültek ki üzeméből.” A gyár vezetésében két fia, István és Gyula is segédkeztek és 1883-ban végleg át is vették az irányítást. Az ipar és a kereskedelem ezekben az években indult igazán virágzásnak. A gyárat külföldről is megrendelésekkel árasztották el. A munkaslétszám szinte napról napra gyarapodott. Röckék új gépi berendezéseket szereztek be és 1897-ben 17 700 négyzetméter területen új gyártelepet létesítettek a Budafoki úton.

Ettől kezdve aztán nem változtattak helyet; itt nyugodtan terebélyesedhetett a gyár, akár egészen a Duna partjáig. „A gyár már ekkor — olvasható egy régi újságcikkben — 400 munkással dolgozott, kitűnő gépszerkesztő mérnökök vezetésével. A párizsi világkiállításon is részt vett a Röck-gyár...”

1904-ben munkaprogramjukban csaknem az összes gépek gyártása szerepelt, amelyekre az országnak szüksége volt. Gőzkazánok, gőzgépek, szí-

vattyúk, gázgenerátorok, hűtő- és jéggyári, vágóhídi, téglagyári, malom, olajgyári, dohánygyári berendezések, gyors-sajtók stb. Vállalkozó szellemükre jellemző, hogy felismerték az autógyártás jelentőségét is: az első autót Magyarországon a Röck-gyár készítette.

A gyár további fejlődése már ismeretes. A gyártás egyre inkább specializálódott, mind több kazánt, hűtőberendezést állítottak elő. A felszabadulás után ez a gyárat is a munkások vették át, új emberek kerültek az osztályok élére, akik már nem sajátmaguk, hanem az egész ország gazdagodásáért fáradoznak.

★

Hogy a tulajdonosok milyen hatalmas összegeket vág-tak zsebre, jól bizonyítja a „Röck István Gépgyár Részvénytársaság” 1909-ben kiadott alapszabálya is. A VII. fejezet, 36. § alatt a következő szöveget találjuk:

„Röck István és Röck Gyula, mint alapítók javára a tervezet értelmében fönntartatik, hogy a részvénytársaságtól, akár lesznek tagjai az igazgatóságnak, akár nem, hat éven át fejenként évi 20 000 korona, azaz húszezer korona javadal-

maszban részesülnek, mely nekik a költségszám a terhére havi előleges részletekben adó-és illetékmentesen lesz kifizetendő...” — Ebben az időben a munkások hetenként csak néhány koronát kerestek. Havi jövedelmük tizedrésze sem volt annak, amit a tulajdonosok az alapszabályban kikötött „javadalmasz” kívül zsebre tettek.